

مافی کهرکوک له چوارچیهوی مافی مروّفا ورهواپهتی کوردستان بووندا .

کازیه ساج

بهشی دووهم

دامائینی تاییهتمهندی کهرکوک

دامائینی تاییهتمهندی یهکیکه لهو زهنگه ترسناکانه‌ی پاش تاییهتمه‌ندیه‌کانی جیهانگیری ، جیهانی ههژاندوووه و دژه‌کارانی جیهانگیری له غه‌می چاره‌سه‌ر کردن و ره‌تکردنه‌وه‌ی نهو پرۆسه دژ به مروّفایه‌تی‌یه‌دان و هه‌تا ئیستاش نه‌گه‌شتوون به جاره‌سه‌ریکی گونجاو یان دۆزینه‌وه‌ی ئومیدیک نهو ترسه دژواره‌یان له سه‌ر دل سووک بکات ..

تاییهتمه‌ندی به چهند شیوه‌یه‌ک له مروّفا داده‌مائیت :

١) به زور و سه‌رکوونکاری.

٢) به فیئل و پلان.

٣) به خۆفرۆشی و خیانه‌ت.

٤) به لاوازی که سایه‌تی بیر و هۆش.

٥) به ره‌زامه‌ندی که نه‌مه‌یان که‌مترین گریمانه‌یه.

کاتیکی نهو ژماره زوره مروّفا له جیهاندا داوا ده‌کات شوناس و تاییهتمه‌ندی ، ئایینی و ره‌گه‌زی و زمانه‌وانی و فیکری و که‌لتوو‌ریه‌کانی خۆی پیا‌ریزیت و نه‌گه‌ر له هه‌له‌یه‌کی ناله‌باریشدا یه‌کیکیانی ئی دامائراییت بونیادی بنیته‌وه و بیگه‌رینیته‌وه له هه‌مان کاتدا کاتی نهو کیپرکی ده‌نویتیت که ئاماده‌باشی شه‌ری سه‌خت و خۆبه‌ختکردنیشه له پیناوی پاراستن یاخود وه‌ده‌ست هینانه‌وه‌ی دا... تاییهتمه‌ندیه‌کانی کهرکوک به زور و سه‌رکوونکردن و فیئل و پلان و داگیرکاری دامائ‌دراون، به شیوه‌یه‌ک کهرکوک‌ی مروّفا و کهرکوک‌ی شوین شوناسی ئی وه‌رگیراوه‌ته‌وه بو به‌رژه‌وه‌ندی داگیرکه‌ران ، به‌لام له مه‌سه‌له‌ی دامائینی تاییهتمه‌ندییدا سه‌ره‌کی‌ترین به‌ش که ئاماده‌ی گۆران نابیت به ئاسانی ده‌روونی تاکی کهرکوک‌که یاخود مروّفی کورده به‌رانبه‌ر کهرکوک. ده‌کریت له کاتی شوناس گۆرین و دامائینی تاییهتمه‌ندیه‌کاندا ناوه‌کان و شیوازه نه‌ندازیاریه‌کان و به‌رو بومه‌کان بگۆردین له تاییهتمه‌ندی به‌ره‌م هینه‌ره‌وه له تاکی به‌ره‌م هینه‌ره‌وه بو تاییهتمه‌ندی ئیستیلاکی یاخود بو نه‌بوون و بن‌شوناسی به‌لام ته‌نیا لایه‌نیک که فاکته‌ره‌کانی دامائینی تاییهتمه‌ندی به ئاسانی پیناگات دوورگه‌کانی رۆجن. که‌رچی له حاله‌تی هه‌ندی مروّفا به پینی راده‌ی رۆشنییری و بیرکردنه‌وه و ئاستی رۆحیه‌تی نه‌ته‌واپه‌تی و به‌رگری و تاییهتمه‌ندخواستی که بو ماوه‌یه‌کی درێژ له نیو تاقیگه‌ی

گۆرۈنى دامائىنى تايىبەتمەندىكەن دا دەبىت ، دەگۈرۈت و تايىبەتمەندىكەن داتاشراۋەكان ھەلدەمۇت ، بەلام ئە ىنەمادا گۆرۈنى تايىبەتمەندى دەروونى بە زۆر و سەرکوت كارىكى گرانە ، ئەگەر ئەو گۆرانكارىش پووى دا ئەو ئە كاتى شىۋەكانى خىيانت، خۇفۇشى وولات فرۇشى بە دوادا دىت ئە گەل فاكتەرى لاۋزى كەسايەتى و بىرو ھۇش .

كەرکوك ئەمۇ شوناسە دەروونىە دانەمانراۋەكانى كەوتونەتە رووبەرووۋونەوۋە بۆ ۋەرگرتى تايىبەتمەندىە مادى وروشنىيرو زمانەوانى و كەلتورۋىەكانى، بۆ ۋەرگرتى خاكى دامائراۋ ئە تايىبەتمەندى ئەوان. ئەمەش ئە كاتى ھەبوونى روح و دەروونى دانەمانراۋدا كايەيەكى براۋىە چۈنكە ھەموو ھەبوۋىەك ۋەكوو دەۋلەت و دامودەزگاۋ تاك و سەرۆك عەشىرەتیش زۆر جار ناچارە ئە كاتى دامائىنى تايىبەتمەندىكەن دا روو ئە تووند و تىژى بكات بۆ پاراستنى يان ۋەرگرتنەۋەى . واتا جارىكى دى تواناۋ جەماۋەرىتى و پائىشتى خۆى بەكار دىنى ئە ۋەرگرتنەۋەىدا ۋە ئە دەرەۋەى ۋەرگرتنەۋەى ھەموو شتىك بۆ ئەو ئەندامىكى نامۆيە كە دەخرىتە سەر جەستەى كەسىكى نەخۇش. ئەو جەستەيش ئەو ئەندامە نامۆيە ۋەناگرىت و پەسەندى ناكات ، كە واتە دەبىتە ھۆى پادەى زىادبوونى نەخۇشەكە نەك چارەسەرکردنى، مانەۋەى ھەر ئەندامىكى نەخۇش ئە جەستەى كەرکوك دا دەبىت بە ھۆى ھىنانە خوارەۋەى زىاترى ئەو شارە بەرەو نوچدان، ھەمىشە ئورگانىكى نامۆ و ئەندامىكى نامۆ جىگەى نىە ئە بوئىات نانەۋە و دامەزراندن و جووداۋازى و جەدەلىەتى بە سەردا تىدەپەرى، ئەۋەش ئە دەرەۋەى ستراتىژ و تەكنىكىكى راستەقىنەو دروستە بۆ پاراستنى تايىبەتمەندى ، ئەو پەپەرەۋەش بە پىپى بىرگەى ۲۲ مادەى ۲۰ ، مافى رەۋاى ھەر نەتەۋەو وولات و تاك و ناۋچەيەكە بۆ پارستن و گەرپانەۋەى تايىبەتمەندە داگىرکراۋە دامائراۋەكانى پەنا بۆ ئەو فاكتەرانەى ئە سەرەۋە باسمان كىرد بەرىت. ئەمەش يەكىك ئەو ھۆكارانەيە كە سىياسەتى راگواستن و راۋەدونان ھەمىشە قەدەرى كەرکوك بوۋە .

ئاشكرايە كە سىياسەتى راگواستن و بەعەرەب كىردنى كوردستانى باشوور بە گشتى ۋەكەرکوك بە تايىبەتى بۆ دامائىنى كەسايەيەتى و تايىبەتمەندى كەرکوك تەنبا زادەى بىروبوچوونى جىزى بەعس نەبوۋە بەئكوو كىردەۋەى سەرجم رژىمە يەك ئەدۋاى يەكەكانى ناۋ عىراق بوۋە بە عەرەب و ناعەرەبەۋە، بەلام جىزى بەعس پىتر ئە رژىمەكانىدى بە شىۋەيەكى دىرندانەتر ئەو پىرۆسەيەى ئەنجام داۋە ھەۋى داۋە كە بەتەۋاۋى كورد ئە ناۋچە پىترۆلىيەكاندا راگۋىزى و ئە بوئەى نەبووندا بىان توئىتتەۋە ، بۆيە رژىمى بەعس ھەر ئەسەرەتاي بەدەستەلات بوونىەۋە ئە ناۋ عىراقدا ھەۋى گۆرۈنى دىموگرافىيەى عىراق و بە تايىبەت كەرکوكى داۋە بە شىۋەيەك ئە گەل ئامانچ و خواستەكانى خۇيدا بىتتەۋە ، جگەئەۋەى ئەو ناۋچەيە ترسىكى گەۋرەى ئە دنى سەرجم ئىمپىريالىست و رژىمەكاندا دروست كىردىۋو ئەو ترسەش بە ھۆى ئەو سامانە نەوتىە گەۋرەيەيە ، ترس ئە گەشە كىردنى ناۋخۆ و پەرە پىدانى سىياسى ئەو ناۋچەيەدا بوۋە، چۈنكە كەرکوك كەوتتە بەبىتتىن ناۋچەى پىترۆلى ئە كوردستاندا. چانگە نەۋتى كەرکوك بە گەۋرەتتىن و بەرزتتىن چانگە نەۋتى جىهان دەژمىردىت كە ئەۋەى خەلك بە شىۋەيەكى گشتى ناگايان ئىيە تەنبا چانگەى

بابه گورگوره ، به لام له راستی نه و ناوچه زېرینه جگه له هه بوونی چه ندین کاندای دهگه ن له خاکیدا خاوهنی زوترین چاله نه و ته .

"۳ پاش نه وهی له سالی ۱۹۸۶ چینیکی تر له ژیر نه و چینیدا دوزراو ته وه که قوتیه که ی (قوتبه که ی) نزیکه ی ۳۵۰ مه تره " ، زیاتر هیزی نه و ناوچه یه بره وی سه ندو به جاریک پاش نه و دوزینه وه یه بریاری پاکتاو کردنی کوردیان دا که له سالی ۱۹۸۸ دا و هه ر دوو سال پاش نه و دوزینه وه یه جی به جیی کرد .

مه ترسیش له وه دایه که له و سانه دا زانرا نه گهر کورد پاکتاو نه کریت و بیته خاوهنی ماف و سه ر به خویی خوی ده بیته به خاوهنی گه وره ترین چاله نه و تی جیهان و نه ویش واتای به هیترین هیزی نابووری و سه ربازی و سیاسی و شارستانی دهکات بو دوزمه که ی که نه وانی داگیر که ر بوون ، چونکه نه و چاله دوزراوه له توانیدا هه یه روزه ۲ میلیون و سه د هزار به رمیل به ره م به نیته .

"نه م چالگه یه ۲۲۲ چاله نه و تی تیدایه که به م شیوه یه دابه ش بوون .

- ۱ (ناوچه ی بابه گورگور : ۵۴ چال
- ۲ ناوچه ی جه به ل بوور : ۲۲ چال
- ۳ ناوچه ی هه نجیره : ۳۲ چال
- ۴ ناوچه ی قوتان : ۳۸ چال
- ۵ ناوچه ی قوشقایه : ۲۴ چال
- ۶ ناوچه ی نافانه : ۱۸ چال
- ۷ ناوچه ی ساره لو : ۱۴ چال
- ۸ ناوچه ی سه ربه شاخ : ۲۰ چال

نه و ناماره ی سه ره وه ده ری ده خات که هه ر نه ته وه و وولاتی خاوهنی نه و سه رمایه بیت ده توانیت بیته به گه وره ترین ده سته لاتی جیهان وه کو زانراوه نه مرو له جیهاندا گه وره ترین بایه خی ستراتیژی به نه و ته ده ریت به تایبه ت پاش مه ترسی یه کانی جیهانگیری و پیشکه و تنی ته کنولوجی و شورشی زانیاری له سه رینه وه ی قه واره ی سیاسی و نه ته وه یی و نابووری گه لانداندا . له م چه ر خه دا که له قه واری وولاتاندا لایه نه ماده کان سه ره وه ی زیاتر بو نه ته وه یه ک ده سته به ر ده کن هه تا سه ره وه یه کانی دی ، نه مه ش نه و گونا هه گه ور دیه که کورد و که رکویه کان پیی تاوانبارن و به دریتی میژوو قه ره بوه که ی ده دن ، هیج لایه ن و وولاتیکی زله یز و مرویش ناور له و دژواریه ناداته وه له کاتیکدا نه و کرده یه ته نها یه ک برکه ی مافی مرویش نیه که دژی نه بیت و به پیشیل کردن ناوزه دی نه کات ، به لام به رزه وه ندی نابووری و سیاسی له ده ره وه ی پروگرامی ده زکا مرویبه کانی وه کو نه ته وه یه کگرتووه کانیش نیه .

مافی ده ستیوه ردانی ده ره وه

به پینی یاسا نیوده و له تی په کان له کاتی شه رو پیکدادانی توندو پاکتاو کردن له لایهن دهسته لاتداران و به ریوه به رانی نه و وولات و نه ته وه دست تیوهردانی دهره وه په سهند ده کریت، به لام بو نه م مهسه لانه، دهستیوهردانی دهره وه پیوسته بگه ریینه وه بو به ندهکانی دهستیوهردانی نیوده و له تی نه و ته رازوهی بو جیبه جی کردنی دناوه به تاییهت، که شیوهی دهستیوهردان پاش شه ری سارد و هه بوونی وولاته یه گگرتووهکانی نه مریکا وهکو هیزی بریاردهر و زلهیز دهستیوهردانی نیوده و له تیش شیوهی جیوازی له خوی گرت. له نیستاش دا پاش کاره ساتی یازدهی سیپته مبهر دهستیوهردان دیسان له چوارچیوهی دارپژراو دهرچوو بو چوارچیوهی زلهیزی ته نیا، ههر نه مهش بوو به هوی دوزینه وهی هاوکیشهی ساختهی یه کببون له په یوه ندییه نیو ده و له تیه کاندایا به بیانووی جیگیر بووونی ناشتی و ناسایش و دنیایی بو مروفا .

سه رتاپای نه و مهسه له یه وولاتانی تری تووشی سه غلهت بوون کردو له بهر ژه وهندی هیچ ده و له تیک دا نیه و به پیشیل کردن و دهستیوهردان له سهروه ری وولات ناوی ده بن، نه وانه نه بن وهکو نه ته وهی کورد خویان ژیردهستن و سهروه ری یان زهوت کراوه چونکه کاتیک ده و له تیک ده توانیت دست و هرداته کیشهی ناوخو خاک و وولاتیکی دی که دهستیوهردانه که ی بو بهر ژه وهندی نه ته وه و وولاتی دهستیوهردا و بییت، نه و بهر ژه وهندیانه ش :

۱) پاراستنی مافی مروفا.

۲) بهرگری کردن به شیوه یه کی گشتی .

بو نه و مهسه ش پیوسته:

۱) مه بهستی پاک بییت و هیچ یاریه کی سیاسی له که ناریدا خوی حه شار نه دابییت.

ب) بیانوویه کی یاسایی ره وای به دهسته وه بییت بو نه و دهستیوهردانه.

ت) گونجان له نیوان دهستیوهردان و نه و کرداردهی که دهیه ویت قه دهغه ی بکات.

ج) گریمانیهکانی سهرکهوتنی نه و دهستیوهردانه ی به دهسته وه بییت.

ح) نه و دهستیوهردانه ته نیا چاره سهر و دوا چاره سهر بییت.

خ) پیوسته ره زامه ندی نه نجومه نی ناسایشی نیوده و له تی به دست بینن بهر له دهستیوهردان بو

پاراستنی مافی مروفا له وولاتی دهستیوهردا ودا.

له مهسه له ی عیراق و دهستیوهردانه یه که له دوا یه کهکانی میژووی دا هیچ کاتیک له بهر ژه وهندی عیراق نه بووه. هه همیشه کاره ساتی گه وره تری لن که وتوته وه و دهستیوهردانی نه مریکاش له بنه مادا به پیچه وانیهی نه و دوو فاکتوره بووه که بو دهستیوهردانی زلهیزیک بو خاک و سهروه ری له خوی که مهیزتر دانراوه، عیراقی وهکو کارتیکسی سیاسی بو یاریه کی گه وره تر به کار هیناوه و دهه نییت، جگه له بهر ژه وهدییه پترولییهکانی، دهستیوهردانی نه مریکا بو عیراق جگه له دهستدریژی و بی حورمه تی کردن به عیراق و وولاتهکانی دراوس و وولاتانی عه ربی به گشتی هیچ بهر ژه وهندییه کی بو نه وان لن نه که وتوته وه، ته نیا شوین و نه ته وه یه که له و یاریه قازانجی کرد بییت نه ته وهی کورد بووه که جگه له وهی دیکتاتورترین که سی دژ به نه ته وهی کورد راپیچی زبلخانیه میژوو کرد هه لی زور گه وره شی بو هاته

پێشهوه بۆ مهسهله چارهنووسسازهكانى ، لهگهڵ ئهوهى ئهوه ههله بۆ بهرژهوهندى كورد و مهسهله پيرۆزهكهى نهفۆستهوه، دهستپوهردانى ئهمريكاي بۆ ئهوه دوو فاكتهرهى سهروهوى بهكار نههينا بۆ نهتهوهى كورد ، ئهويش له دۆگماى عهقليهت و گووتارى سياسى كوردى بوو كه تهنايهت كهسيكى وهكو مهعمر قهزافى سهركه كۆمارى لیبیا كه خاتوو عائیشه كچی دهيبت به يهكهم بهرگريكارى سهدام و به باوكى خۆى ناوزهدى دهكات ، ههر له سههرتاي بانگهشه لاواز و پر سازشهكانى دهسهلات دارانى كورد بۆ برايهتى كورد و عهزهب و عيراقى فيدرالى و يهكگرتوو كرد و مۆرى پاريزگاكانيان كرد له پیناوى مانگیك خۆرى دهسهلاتدا چارهنووسى كوردیان دۆراند ، له ووتاریکیدا ئاماژهى بهوه کردبوو كه له میژوو كوردا يهكهم چاره ههلیکیان بۆ برهخسیت كه بتوانن ببن به خاوهنى سهربهخۆى و دهولتهتى كوردی بهلام نهیانزانی ئهوه ههله بقۆزنهوه و ئهوه مافه بۆ خۆیان دهسته بهر بکهن " مایهى شهرمهزارییه كه سهركردهیهكى عهزهبی كورد ئاگادار بکاتهوه هیندا ههله نهكات و ههلهكان بقۆزیتهتهوه بۆ گهله چهوساوهكهى ، بهلام سهركردهى كورد گهلهكهى هینده به نهفام بزائیت ئهوه خیانهته ئاشكرانه ناو بنیت تهكنیک و ستراتیژی سياسى و مافی نهتهوهیهك بکات به ژیر پیتی خواسته نارهواکانی خۆییهوه .

سهرچاوه ؛

۳- ئهمنى ستراتیژی عیراق و سیکوچکهى بهعسییانئهمین قادر مینه .

۴- ههمان سهرچاوهى پێشوو .